

แคว้นอาเซียน...อาเซียนกับกาลเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป

อาเซียน คือพื้นที่ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ประเทศไทยเราเป็นส่วนหนึ่งของภูมิภาคนี้ เป็นสังคมที่มีอัตลักษณ์ของตนเอง แต่กว่าที่จะเป็นภูมิภาคที่มีการพัฒนารุดหน้าแห่งหนึ่งของโลกในทุกวันนี้ อาเซียนได้ผ่านเวลาแห่งความทรงจำมามากมายหลากหลาย

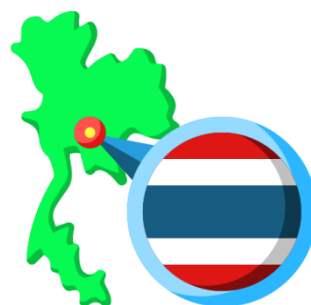

หากย้อนหลังไปในเวลาที่ไม่ยาวนานนัก หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ในปี พ.ศ. ๒๔๘๘ ยกเว้นประเทศไทย ประเทศทั้งหมดในภูมิภาคนี้ ล้วนเคยตกเป็นอาณานิคมของประเทศตะวันตกและเพิ่งจะได้รับเอกราชเป็นประเทศเกิดใหม่ มีรัฐบาลปกครองอย่างเป็นอิสระ แต่ก็ยังมีปัญหาความไม่สงบ ความขัดแย้งและสงครามในหลายประเทศ รวมทั้ง การเข้ามามีอิทธิพลของสามมหาอำนาจโลก ทั้ง สหรัฐอเมริกา สหภาพโซเวียต และจีน ทุกประเทศล้วนยึดโยงกับประเทศมหาอำนาจ ภูมิภาคอาเซียนในห้วงเวลานั้นเป็นช่วงเวลาเดียวกับสถานการณ์ของโลกที่กำลังตั้งเครียดด้วยปัญหาสงครามเย็น แต่ภูมิภาคอาเซียนกลายเป็นสงครามร้อน คือสงครามที่เกิดการใช้อาวุธเข้าประหัตประหารของคนในชาติกันจริง ๆ ดังสมรภูมิรบเกิดขึ้นทั้งในลาวและเวียดนาม จึงเป็นภูมิภาคที่ไม่สงบสุข ในห้วงเวลาเดียวกัน ความพยายามของกลุ่มประเทศอาเซียนทางตอนใต้ที่รักความสงบ รักในอุดมการณ์เสรีประชาธิปไตย เช่น ไทย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ต่างรวมตัวกันจัดตั้งเป็น

สมาคมอาสา ในปี ๒๕๐๕ เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม แต่เพียง ๒ ปีก็หยุดชะงัก จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๐๘ จึงมีการทำปฏิญญาข้อตกลงกรุงเทพฯ ตั้งเป็นสมาคมอาเซียน หรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้สำเร็จ สมาชิกเริ่มแรกประกอบด้วย ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ วัตถุประสงค์หลักคือความร่วมมือทางด้าน สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและที่สำคัญคือด้านความมั่นคง ซึ่งในขณะนั้นคือการพยายาม

ต่อต้านการขยายตัวของอุดมการณ์ลัทธิคอมมิวนิสต์ที่มีการต่อสู้ของรัฐบาลฝ่ายขวาและกลุ่มต่อต้านฝ่ายซ้าย ทั้งในลาว เวียดนามและกัมพูชา รวมทั้งอีกหลายประเทศ ที่มีปัญหาความขัดแย้งภายใน รวมทั้งประเทศไทยด้วยความหวาดกลัวว่าประเทศใดกลายเป็นคอมมิวนิสต์ประเทศอื่น ๆ ก็จะต้องเป็นตาม และในที่สุดในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ สามประเทศในอินโดจีน คือ เวียดนามใต้ ลาวและกัมพูชา ได้กลายเป็นประเทศคอมมิวนิสต์ พร้อมกับการถอนตัวออกจากภูมิภาคของมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกา ประเทศในอาเซียนจึงถูกโดดเดี่ยวให้พึ่งพาตนเองมากขึ้น แต่สงครามความขัดแย้งยังมีเกิดขึ้นในกัมพูชา ด้วยการแทรกแซงของเวียดนาม และเกิดการสู้รบที่คุกคามประเทศไทย ทรราชในปี พ.ศ. ๒๕๓๐ สงครามทุกพื้นที่จึงได้ยุติลง ถือว่าเป็นการปรับเปลี่ยนนโยบายการอยู่ร่วมกันของประเทศคอมมิวนิสต์และกลุ่มเสรีประชาธิปไตยในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ได้หันมาพูดคุยเจรจา สร้างความร่วมมือ เปิดความสัมพันธ์ทางการค้า เป็นการเปลี่ยนจาก "สนามรบสู่สนามการค้า" เกิดเป็น "อาเซียนในยุคใหม่" เป็นเรื่องของความร่วมมือกัน จนมีสมาชิกครบทั้ง ๑๐ ประเทศในปัจจุบัน บทบาทใหม่ของประเทศของภูมิภาคอาเซียน จึงมีลักษณะที่เรียกว่า re-incarnation หรือ "การกลับชาติมาเกิดใหม่" จำต้องลืมนอดีตจากศัตรูคู่แข่งที่กลายมาเป็นมิตร ได้พัฒนาริเริ่มการจัดตั้ง

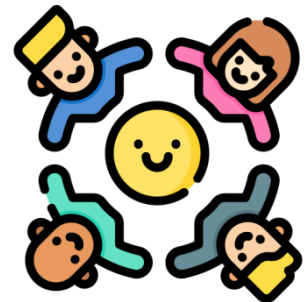
เป็นเขตเสรีการค้าอาเซียน หรือ AFTA เพื่อสร้างข้อตกลงลดกำแพงภาษีซึ่งกันและกัน จนกลายมาเป็นการจัดตั้งประชาคมอาเซียน ที่จะร่วมกันสร้างความร่วมมือ ทั้งด้านการเมือง ความมั่นคง สังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ ซึ่งผลการร่วมมือดังกล่าว ประชาคมด้านเศรษฐกิจหรือที่เรียกว่า AEC ไปเกิดขึ้นก่อนแล้วตั้งแต่ปี ๒๕๕๘

อาเซียนในยุคใหม่ จึงเป็นภูมิภาคของความเป็นหนึ่งเดียวกัน แม้จะมีความแตกต่างของเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรมที่ หลากหลาย แต่ก็มีจุดร่วมกันในหลาย ๆ ด้าน ปัจจุบันบทบาทของประเทศในอาเซียน มิได้หยุดลงเพียงแต่ความร่วมมือกันใน ภูมิภาคเท่านั้น แต่ได้รับความสนใจจากกลุ่มประเทศนอกภูมิภาค ที่ได้ให้การสนับสนุน หรือขยายการสร้างความร่วมมือทางการค้า เช่น การเกิดขึ้นของอาเซียน +๓ +๑๖ +๙ โดยมีประเทศนอกภูมิภาค เข้ามาร่วมด้วย ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อินเดีย สหรัฐอเมริกา แคนาดา รัสเซีย ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ และยังมีกรอบของความร่วมมือใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็น APEC หรือ RCEP รวมทั้ง

ความร่วมมือของกลุ่มย่อยในภูมิภาคที่ตั้งเป็น ACMEC รวมทั้ง อนุภูมิภาคประเทศลุ่มแม่น้ำโขง และประเทศในกลุ่ม CLMVT

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของภูมิภาคอาเซียนในรอบเวลา ๓๐ ปีที่ผ่านมา ทั้งด้านการค้า สังคม วัฒนธรรม แตกต่างไปจากเดิมมาก เช่น เราจึงได้เห็นการเดินทางของผู้คนทั้งในภูมิภาคและนอกภูมิภาค เป็นไปอย่างเสรีมากขึ้น กิจกรรมหลาย ๆ อย่าง ด้านการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในเร็ว ๆ นี้ เช่น ประเพณีสงกรานต์ ก็กลายเป็นสงกรานต์ของอาเซียนไปด้วย เพราะหลาย ๆ ประเทศ นอกจากไทย ก็มีการจัดกิจกรรมนี้ เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่เป็นพัฒนาของความเป็นอาเซียนในบริบทใหม่ กับกาลเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป ล้วนแล้วแต่เป็นการเปลี่ยนแปลงไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้คนร่วมภูมิภาคเดียวกัน

ดร. อภิชัย ศรีเมือง
อธิการวิทยาลัยการปกครอง
